

Varför skolreformerna inte har funkant

Publicerad här den 8 februari 2015

DE POLITISKA PARTIERNA ska nu bli överens om vad man ska göra för att skolresultaten ska bli bättre. Man lär få starta i en analys av vad som har gjort att det gått snett i skolan. Fram träder då en komplex väv av faktorer som har påverkat elevernas lärande.

En förklaring ligger i det paradigmskifte som skedde på 1990-talet. Regeringen Bildt införde mål- och resultatstyrning av skolan efter mönster från näringslivet. Den införde också ett nytt system med graderade betyg. General Teaching Council i England skriver med stöd från omfattande forskning i Cambridge att »sådana detaljerade kursplaner kopplade till graderade betyg skapar stress och panik, sänker kvaliteten och bidrar till att uttråkade elever hoppar av skolan i förtid«.

Då infördes också det fria skolvalet. Skolor i utsatta områden dränerades på resurser när föräldrar flyttade sina barn till andra skolor. Man fick inte råd att ge de skolsvaga eleverna det stöd de behövde. De elever som blev kvar förlorade också den draghjälp som de hade fått av de elever och de lärare som lämnat skolan.

Kommunerna fick överta ansvaret för skolorna från staten. De centrala direktiv som från början knöts till denna reform urvattnades av den borgerliga regeringen på 1990-talet. Det bidrog till att reformen kom att slå fel på många håll. Politikerna där saknade de kunskaper och den förmåga som krävs för att rätt kunna fördela resurser och leda personal.

Dessa tre, stora reformer bidrog till att göra det svårare för elever och lärare. Som om inte detta var nog fick landet en skolminister med begränsade kunskaper om lärandets villkor, men med en obegränsad tilltro till sin egen förmåga att fatta beslut. I rask takt införde han en rad stora förändringar. Flertalet av dessa har visat sig motverka sitt syfte.

De som främst kom att påverka förändringarna hade inte heller några djupare kunskaper om vad elever behöver för att lära sig. De saknade såväl elementära kunskaper om inläring som erfarenhet av att arbeta med elever i klassrummen. Men de var lika tvärsäkra som skolministern på att de hade rätt. Detta gällde bland annat ledarskribenter, debattredaktörer och vissa högröstade företrädare för kultureliten. Alla såg de på skolans problem utifrån.

Från ett utifrånsperspektiv kan man bara se vad som till det yttre utmärker en skola. Sådant som auktoritära skolledare. Stora klasser. Katederundervisning. Fokusering på mätbara kunskaper. Höga krav. Tidiga betyg. Sträng disciplin. Detta var också det som de forskare fann som studerade skolor i länder som lyckats bra i Pisa. En del av detta har nu kommit att också präglade skolan i Sverige. Det har lett till att svenska elever lär sig sämre och mår sämre.

Skolministern såg också på lärarna från ett utifrånsperspektiv. Han delade upp lärarkåren i bra lärare och sämre lärare. Han preciserade inte närmare vad som utmärker en bra lärare. Men det är uppenbart att det främst är hur mycket pappersmeriter som läraren har som avgör om hen ska få bli karriärlärare eller få lärarlegitimation. De privata företag som nu delvis svarar för bedömningen av lärarnas ansökningshandlingar kan inte ha någon annan grund för sina bedömningar.

Om man i stället hade sett på lärarna ur ett inifrånsperspektiv skulle resultatet blivit ett annat. Man skulle funnit att det är lärare som är ambitiösa i jobbet, är duktiga på att organisera elevernas arbete, har humor, är rättvisa och som tycker om och bryr sig om eleverna som får eleverna att lära bra och må bra. Man skulle finna att det sällan är brister i lärarnas kunskaper som gör att eleverna inte lär sig. Att detta i stället vanligen beror på brister i de förutsättningar som eleverna har fått att ta till sig kunskaperna.

Det är inom eleven som kunskapen växer. Därför är det rimligt att utgå från elevernas tankar och känslor när man fattar beslut om skolan. Att man följer Barnkonventionens uppmaning att alltid fatta besluten till elevernas bästa.

Om de som har påverkat och fattat besluten om skolan i stället hade utgått från ett inifrånsperspektiv skulle de fått en helt annan bild av vad eleverna behöver för att lära sig. Om de grundat sina beslut på samtal med skolsvaga elever och studerat vad som händer med dem i våra klassrum. Då skulle de ha funnit det som många lärare redan vet.

Till exempel att eleverna behöver tid att tänka och smälta information. Att de behöver uppleva det de lär sig som meningsfullt. Att de behöver uppleva arbetet under lektionerna som omväxlande och stimulerande. Att de behöver en bra skolmiljö, en meningsfull utvärdering och vettiga ordningsregler. Och framför allt att de upplever hur de lyckas och gör framsteg i lärandet.

Skolmyndigheternas uppgift borde vara att underlätta för lärarna att ge eleverna de förutsättningar de behöver. Att undanröja de hinder i form av lagar och bestämmelser som hindrar detta.